

Grote opkomst op eerste FLORON-dag

[R. van der Meijden, Rijksherbarium, afd. Nederlandse & Europese flora]

De grote vergaderzaal van het Rijksherbarium te Leiden was op 28 december 1988 helemaal vol, goeddeels gevuld met actieve floristen. Hoewel het programma van de FLORON-dag geen ruimte liet om over vondsten van interessante planten te praten, was men uit alle delen van het land – en daarbuiten! – naar het statige gebouw op het Rapenburg getogen, waar voorheen de Universiteitsbibliotheek was gevestigd. 113 Nederlandse en 6 Belgische floristen tekenden de presentielijst, de grootste opkomst ooit op een floristendag van de K.N.B.V. (Koninklijke Nederlandse Botanische Vereniging). Onder de aanwezigen was een verheugend groot aantal leden van de K.N.N.V. (Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging). Via een vijftal korte voordrachten kon men kennismaken met het stichtingsbestuur en de landelijk-coördinator.

De ervaringen uit het project 'Atlas van de Nederlandse Flora' hebben geleerd dat inventarisatie-periodes van 30–40 jaar voor vele toepassingen eigenlijk te lang zijn. De gegevens zijn te weinig actueel, atlasblokken ($5 \times 5 \text{ km}^2$) zijn te groot, het duurt te lang eer de waarnemers resultaten van hun inspanningen zien, en er treden allerlei lastige vertekeningen op. Het is vrij gemakkelijk om te bedenken hoe dat alles beter zou kunnen, gesteld dat er *heel veel floristen zouden zijn*. Maar, al neemt het aantal goede floristen de laatste jaren verheugend toe, dat moet niet betekenen dat zij ingezet moeten worden voor intensieve, routinematige onderzoeken die bij de provincies thuishoren. Voor zulk soort werk zou normaal betaald moeten worden; het hoort dus in handen te zijn van de provinciale milieudiensten. Voor de floristen in FLORON-verband moet het meedoen aan de inventarisaties *in de allereerste plaats een plezierige bezigheid* zijn en blijven. FLORON meent dat er twee verbeteringen ten opzichte van 'vroeger' kunnen worden bereikt door:

- 1) streeplijsten voortaan altijd per *kilometerblok* te maken, en
- 2) op één streeplijst alleen waarnemingen van *één jaar* te noteren.

Evenals voorheen zal de streeplijst het belangrijkste formulier zijn. Nieuw is dat er voor *de bijzondere soorten* een apart invulformulier moet worden gebruikt. Op de *nieuwe* streeplijst staan alle in Nederland voorkomende soorten met hun standaardlijstnummer vermeld. Vóór de namen van de bijzondere soorten staat een letter/cijfercode die er de aandacht op vestigt dat de desbetreffende soort op het aparte *invulformulier* moet worden genoteerd. Bij dat invulformulier zal spoedig een *handleiding* worden gegeven waarin te lezen staat welke extra informatie (nadere gegevens over de vindplaats en over de standplaats, en een aanduiding over het aantal exemplaren dat is waargenomen) gewenst is bij de vondst van zo'n plant.

De ingevulde streeplijsten worden verwerkt voor de volgende drie inventarisatie-projecten:

- a. inventarisaties van het gebruikelijke soort (alle soorten noteren, zonder extra aanduidingen over aantallen, bedekkingen), maar voortaan per *kilometerblok*;
- b. meetnet-inventarisaties;
- c. onderzoek naar de Miskende soorten.

De invulformulieren worden verwerkt voor een drietal monitoring-onderzoeken, te weten:

1. monitoring Rode Lijst soorten;
2. monitoring Aandachtsoorten;
3. monitoring Neofieten.

Toelichting bij de nieuwe inventarisatieprojecten

(b) Meetnet-inventarisatie.

Om slagvaardiger te kunnen reageren op veranderingen die zich in de flora voordoen zal aan alle floristen gevraagd worden om jaarlijks een streeplijst in te sturen van één bepaald (door henzelf te kiezen) kilometerblok dichtbij hun woonplaats.

(c) Miskende soorten.

Op de streeplijst staat aangegeven bij welke soorten voorheen nogal wat determinatiefouten zijn geconstateerd in de opgaven. In de handleiding zal worden aangegeven welke extra gegevens genoteerd moeten worden; vaak zal gevraagd worden om (bepaalde) delen van de plant te verzamelen.

Toelichting bij de monitoringprojecten

Zoals bekend gaan veel soorten over het gehele land, of regionaal, sterk achteruit. Zulke soorten worden dus in hun voortbestaan binnen Nederland meer of minder ernstig bedreigd. Voor bijna alle bedreigde soorten geldt, dat zij uitstekende indicatoren zijn voor bepaalde combinaties van milieufactoren. Hun achteruitgang heeft dan ook meestal te maken met een achteruitgang van de kwaliteit van het milieu. FLORON wil bereiken dat actuelere gegevens beschikbaar komen over zulke planten. Deze kunnen grofweg worden verdeeld in:

1. Rode Lijst-soorten, dat zijn soorten die in Nederland op uitsterven staan of althans opvallend sterk achteruitgaan; en
2. Overige aandachtsoorten, waarmee soorten worden bedoeld met duidelijke indicatiewaarden voor milieu-omstandigheden die in bepaalde regio's niet algemeen voorkomen en door hun betrekkelijk opvallende uiterlijk goed inventariseerbaar zijn (bijvoorbeeld Dotterbloem en Waterviolier).

Het monitoringproject voor Neofieten heeft een ander uitgangspunt. Van een aantal nieuwkomers in de flora is nog niet bekend of zij zich ook op de langere duur kunnen handhaven of uitbreiden. Nadere gegevens daarover zijn uit zuiver wetenschappelijk oogpunt gewenst, maar ook van praktisch belang in verband met het actueel houden van de streeplijst.

In het voorgaande is steeds gesproken over één streeplijst en één handleiding. Feitelijk echter zullen er van beide *twee typen* verschijnen: één gealfabetiseerd volgens de *Latijnse* namen, en één volgens de *Nederlandse* namen. Deze zullen er ongeveer als volgt uitzien:

type 1: 1248 STELLARIA GRAMINEA
GRASMUUR

type 2: 1248 GRASMUUR
STELLARIA GRAMINEA

De Nederlandse streeplijst is daarmee ook voor buitenlanders raadpleegbaar, terwijl de Latijnse streeplijst ook voor floristen die zulke namen niet gebruiken toegankelijk wordt. Voor de gegevensverwerking hoeft het bestaan van twee typen streeplijsten geen probleem te geven, want de invoer gaat via het standaardlijstnummer. FLORON wil echter bepleiten dat er *niet méér* dan deze twee typen streeplijsten in omloop komen; er komen immers voor het monitoring-onderzoek óók al formulieren!

De verwerking van de waarnemingen van de floristen zal op het Centraal Bureau voor de Statistiek (C.B.S.) plaatsvinden. *Deelnemers aan FLORON* kunnen deze gegevens voor *particuliere doeleinden* opvragen via FLORON. Het ligt voor de hand dat het verkrijgen van zulke gegevens voor deelnemers aan FLORON gemakkelijker zal zijn dan nu het geval is via het Rijksherbarium.

Over de beschikbaarstelling van de FLORON-gegevens aan *derden* (zijnde niet-floristen) wordt gedacht aan het volgende: de basisgegevens zelf (dus de ingevulde streeplijsten respectievelijk invulformulieren) worden in principe niet aan derden verstrekt. Wel kunnen *bewerkingen* van die gegevens aan derden verstrekt worden. Over dit punt zal FLORON nog uitgebreid overleggen met het C.B.S. en met het Biogeografisch Informatie Centrum (B.I.C.) van de Directie Natuur, Milieu en Faunabeheer (N.M.F.) van het Ministerie van Landbouw & Visserij.

FLORON zal, in navolging van bestaande zusterorganisaties, zoals de vereniging van vogelaars 'SOVON', ongeveer 20 distrikten in Nederland afgrenzen, en voor elk distrikt een FLORON-vertegenwoordiger aanzoeken om de directe contacten met de in die regio opererende floristen of groepen floristen te organiseren. De landelijk-coördinator zal nauwe contacten onderhouden met de distrikt-coördinatoren. Er wordt naar gestreefd dat alle waarnemingen uit een bepaalde regio bij de distrikt-coördinator bijeen komen, waar ze geschikt gemaakt worden voor controle en bestandsverwerking. Binnen het distrikt kunnen determineeravonden georganiseerd en tussentijdse rapportages gemaakt worden. Individuele floristen kunnen vanzelfsprekend in meer dan één distrikt actief deelnemer zijn.

De omgrenzing van de distrikten, en de namen en adressen van degenen die in eerste instantie zijn aangezocht om als distrikt-coördinator te functioneren, zullen spoedig bekend worden gemaakt.

FLORON stelt ook een wat andere opzet van de excursies voor. In de eerste plaats zullen er *distriktsexcursies* worden gehouden. In principe worden deze door de distrikt-coördinatoren afzonderlijk georganiseerd. In het 'startjaar' 1989 wordt het initiatief echter (nog) door de landelijk-coördinator genomen. In dit nummer worden de eerste drie zaterdagexcursies aangekondigd.

Verder streeft FLORON er naar om in de periode van de Grote Vakantie telkenjare een *excursiewerkweek* te organiseren. Het doel daarvan is in de eerste plaats om gezamenlijk de flora van een bepaalde (kleine) streek te inventariseren, en in de tweede plaats om onderling in een plezierige sfeer floristische ervaringen uit te wisselen. Opzet zal zijn om het onderdak zo goedkoop mogelijk te maken (dus geen hotels) opdat de prijs geen (echte) belemmering behoeft te vormen. De eerste geprojecteerde werkweek zal plaatsvinden in de vierde week van juli, in de omgeving van Nijmegen. Nadere gegevens worden eveneens in dit nummer bekend gemaakt.

De FLORON-dag is gehouden in plaats van de traditionele 'kerstvergadering' van de Commissie voor het Floristisch Onderzoek in Nederland van de K.N.B.V. De reguliere bezoekers van die vergaderingen zullen zich wellicht wat ontheemd gevoeld hebben omdat de vondsten of de kenmerken van planten ditmaal niet centraal stonden. De Commissie is van mening dat het idee om de FLORON-dag te organiseren goed was. De toevloed aan toehoorders was daar een teken van. Er is nog veel te doen om het doel te bereiken dat FLORON voor ogen staat. De ervaringen en verhelderende inzichten van de actief meewerkende en meedenkende floristen die tijdens de geanimeerde vergadering werden ingebracht hebben dit doel een belangrijke stap dichterbij gebracht. FLORON blijft zich aanbevelen houden voor reacties, en wenst tenslotte allen een geslaagd veldseizoen toe!